

Strejftog gennem Gandrups seneste hundrede år

Af Allan Jensen

Som by eller rettere som bebyggelse har Gandrup eksisteret i flere hundrede år - den findes omtalt allerede i 1460, og navnet formodes at betyde "gammel udflytterbebyggelse", men op gennem de følgende århundreder overskyggedes den af både Vester Hassing og Øster Hassing. Vi skal meget langt op i 1800-tallet, før vi rettelig kan begynde at tale om, at Gandrup udvikler sig til at blive en by, om end en af de mindre.

Noget af det første, der bygges, er andelsmejeriet, der tages i brug i 1890. Det blev så stedet, hvor landmænd eller deres karle mødtes, når mælken skulle afleveres om morgenen - ved samme lejlighed kunne man så få sig en god snak om småt og stort i sognet.

Men det, som virkelig kom til at sætte gang i udviklingen, var da der i 1899 blev etableret en jernbanestation mellem Øster Hassing og Gandrup. Det skete i forbindelse med anlægget af jernbanen mellem Nørresundby og Frederikshavn - et anlæg, som Aalborg Privatbaner stod for. Stationen fik navnet Gandrup Station, velsagtens fordi Gandrup var den nærmeste bymæssige bebyggelse. Det daværende Gandrup var det, som vi i dag betegner som Gammel-Gandrup. En simpel, grusbelagt landevej dannede forbindelse mellem stationen og byen. Vejen fik naturligvis hurtigt navnet Stationsvej - den er jo så senere blevet omdøbt til Borgergade.

Noget af det første, der fulgte, efter at jernbanen kom til Gandrup, var kroen, som blev bygget over for stationen på den plads, hvor den stadig ligger. En vognmandsforretning kom også hurtigt til. Der var jo meget fragt, som skulle køres til og fra stationen, så det var naturligt, at en vognmand slog sig ned i stationens nærhed. Gandrup Station var jo et slags knudepunkt for godstrafik til og fra Gandrup, Øster Hassing og Hals. Der var tale om store godsmængder. Da travlheden var på sit højeste, ekspederede man omkring 10.000 fragtbreve årligt, og man beskæftigede 12 faste medarbejdere.

Fra stationen voksede byen langsomt mod syd op ad Stationsvej. Mange forretningsdrivende og mindre håndværksvirksomheder, der slog sig ned i byen, bl.a. en maskinfabrik, som fremstillede petroleumsmotorer til at drive tærskværker med. Denne fabrik blev oprettet i 1919 og nedlagdes engang i 1930'erne. En margarinefabrik "Koko" kom der også. Et cementstøberi ligeledes. Bogtrykkeriet startede op i 1923. Præstegården blev bygget vistnok i 1907, missionshus fik byen også - den er aldrig blevet stor nok til at få sin egen sognekirke, hvorimod der blev bygget en baptistkirke, som for øvrigt stadig lever i bedste velgående. Brugsen blev åbnet i 1913 lige overfor mejeriet.

En lang række dagligvareforretninger skød også op i byen. Da jeg kom til Gandrup i 1962, var der 6 købmænd i byen, der var 2 bagere, 2 slagtere, 2 gartnerier, 3 manufakturforretninger, 1 skrædder, 3 frisører og en lang række håndværksvirksomheder - malere, murer, snedkere og tømrere, smed, blikkenslager, installatør, sadelmager, møbelsnedkere, automekanikere, karetmager og skomager.

Pengeinstitutter til at betjene de mange næringsdrivende og områdets

borgere i øvrigt var der naturligvis også. Privatbanken, Nordjysk Bank, Andelsbanken og Sparekassen havde filialer i byen. Der var læge, der var sygekassekontor, der var fagforeningskontor, alderdomshjem og kommunekontor. Fællesvaskeri og fællesfrysehus hørte også til byen. En skole, bygget i 1920, havde byen naturligvis også og der fandtes tillige et præliminærkursus - det blev startet op i 1950, og det blev nedlagt i 1962.

Som man sikkert vil forstå var Gandrup den gang en by med aktiviteter, der bar præg af mange menneskers færden i hverdagen.

I 1962 blev den nye skole taget i brug. Den betjente lokalområdets mindre børn og tjente som centralskole for hele kommunens større børn. Den betød sikkert også, at nye borgere slog sig ned i Gandrup, bl.a. fordi Sognerådet var flink nok til at lave nye boligområder beregnet til parcelhuse.

Men de glade tressere var også en periode, hvor folk fik råd til at købe bil, og det betød nye trafikale muligheder, som totalt ændrede trafikmønstrene. Banen fik færre og færre rejsende og mindre og mindre godsmængder at transportere - lastbilernes antal og størrelse steg jo også, så de overtog store mængder af banens gods, for øvrigt et forhold, som gjorde sig gældende over hele landet.

I 1968 gav banen op - det sidste tog kørte og sporene blev brudt op. Et helt nyt boligområde skød i de følgende år op på banens areal.

Folk fik som sagt biler og kunne transportere sig til og fra arbejde - de fleste arbejdspladser lå jo den gang som nu inde i Aalborg-området. Når man nu alligevel var inde i byen og ved hjælp af bilen let kunne komme omkring, ja, så begyndte man altså også at gøre sine indkøb i byen på vej hjem fra arbejde.

Det betød de lokale butikkers ophør. Uden kunder kunne de jo ikke eksistere. Butiksdøden hærgede op gennem halvfjerdserne, og hvad der er tilbage i dag kan tælles næsten på en hånd - prøv selv!

I 1970 fik vi så kommunesammenlægningen, og det blev besluttet, at Gandrup skulle være byen, hvorfra den nye kommune skulle administreres. Et nyt og større kommunekontor til erstatning for de små i de gamle kommuner blev opført i Gandrup og taget i brug allerede i 1971.

Lykkeligvis har Gandrup fået lov til at udvikle sig også på de nye betingelser. Der er opstået helt nye boligkvarterer - Stationsvej, Østervang, Nørrevang, Vestervang. Der er blevet etableret 3 børnehaver. Skolen er udvidet med en idrætshal og faciliteter til fritidsordning for skolebørnene. Et nyt stort bibliotek er det også blevet til. Gandrup Sportsklubs sportsplads er udvidet indtil flere gange.

En stor industri har byen også fået, nemlig Gandrup Elementfabrik. Teglværket, der stammer fra begyndelsen af dette århundrede, er udvidet og moderniseret, ligesom flere af vore håndværksmestre har forstået at få deres virksomheder til at vokse og nu kan påtage sig endog store bygningsarbejder langt uden for kommunens grænser.

Gandrup har i fin stil overlevet banens nedlæggelse. Omfartsvejen, som jo vitterligt sendte mange kørende folk uden om byen, som de før kørte igennem har vi også klaret.

Nye udfordringer? - dem klarer vi også!!

Denne artikel er tidligere publiceret i Ting og Tider 3, udgivet 1999 af Museumsforeningen for Hals Kommune.